

بازار نفت در سالی که گذشت | سال سقوط

سال ۲۰۲۰ روزهای آخرش را سپری می‌کند؛ سالی که کرونا به جان بازار نفت افتاد، شهادت سردار سلیمانی قیمت نفت را به مرز ۷۲ دلار رساند، جنگ قیمتی سعودی - روسی دوشنبه سیاه را برای نفت شاخص وست تگزاس اینترمدیت با ثبت قیمت منفی ۳۷ دلار رقم زد و ... تنها اقدام سال ۲۰۲۰ متناسب با نامش در عرصه بازار نفت توافق تاریخی اوپک و متحدانش برای کاهش تولید ۹.۷ میلیون بشکه نفت بود.

شهادت سردار سلیمانی

نفت خام برنت که سال ۲۰۲۰ را با قیمت ۶۶ دلار برای هر بشکه آغاز کرده بود در دومین روز سال تحت تأثیر شهادت سردار قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران و ابومهدی المهندس، معاون حشدالشعبی، در فرودگاه بغداد با افزایش ۴.۵ درصدی همراه شد و تا ساعاتی از مرز ۷۱ دلار برای هر بشکه گذشت. افزایش قیمت نفت همچنین پس از پاسخ موشکی ایران به اقدام تروریستی آمریکا و نگرانی از تقابل نظامی تهران و واشنگتن در ژانویه تداوم یافت و به ۷۲ دلار هم نزدیک شد. این رقم بالاترین قیمت نفت در سال ۲۰۲۰ است.

شکست مذاکرات مارس

یکصد و هفتاد و هشتمین نشست سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) پنجم ماه مارس پیشنهاد کاهش یک میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه‌ای تولید نفت را روی میز گذاشت تا مشروط به موافقت اوپک پلاس آن را اجرا کند، اما ششم ماه مارس به سد روسیه خورد. اوپک پلاس به ریاست روسیه افزون بر مخالفت با پیشنهاد اوپک اعلام کرد که توافق کاهش یک میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه‌ای تولید نیز تا پایان ماه مارس معتبر است و پس از آن هیچ تعهدی برای کاهش تولید نفت وجود ندارد. آغاز یک جنگ. عربستان، امارات و روسیه با شکست مذاکرات ماه مارس برای افزایش تولید نفت از ۵۰۰ هزار بشکه تا ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه پس از پایان ماه مارس اعلام آمادگی کردند.

جنگ سعودی - روسی

پس از شکست مذاکرات ماه مارس، عربستان قیمت نفت صادراتی نفت خام خود را کاهش داد و عراق و کویت نیز با تابعیت از عربستان قیمت نفت را کاهش دادند. این اقدام جنگ قیمت عربستان و روسیه را شعله‌ور کرد، بلبشویی در بازار نفت که با مازاد عرضه روبه‌رو بود، در ماه مارس به پا شد. مشتریان نفت عربستان تلاش کردند خرید نفت از این کشور را تا ۵۰ درصد افزایش دهند. در این شرایط قیمت کرایه نفتکش به دلیل رزرو نفتکش‌های غول‌پیکر برای حمل محموله‌های نفت خام ازسوی عربستان به‌شدت افزایش یافت؛ عربستان دچار جنون نفتی شده بود.

سقوط قیمت نفت

قیمت نفت خام با اقدام جنون‌آمیز روسیه و عربستان در سومین ماه میلادی بیش از ۲۰ دلار کاهش یافت. قیمت هر بشکه نفت شاخص‌های برنت و وست تگزاس اینترمدیت و قیمت سبد نفتی اوپک که ماه مارس را به ترتیب با قیمت ۵۱ دلار و ۹۰ سنت، ۴۶ دلار و ۷۵ سنت و ۵۱ دلار و ۶۵ سنت آغاز کرده بودند در پایان این ماه با همه‌گیری جهانی ویروس کرونا و جنون نفتی عربستان و روسیه به ترتیب ۲۷ دلار و ۲۸ سنت، ۲۱ دلار و ۳۴ سنت و ۲۱ دلار و ۶۶ سنت برای هر بشکه رسید. با رسیدن قیمت نفت به این ارقام تصمیم بر این شد اوپک و غیراوپک نشست فوق‌العاده برگزار کنند.

نشست تاریخی آوریل

نشست فوق‌العاده اوپک و غیراوپک پس از کشمش‌های فراوان و پس از مذاکرات دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا و ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه برگزار شد. وزیران نفت و انرژی ۲۳ کشور عضو اوپک پلاس نهم ماه آوریل برای نخستین بار در مقابل دوربین‌ها نشستند و از طریق وبینار با هم مذاکره کردند. نشستی که بیش از ۱۰ ساعت به درازا کشید و با وجود موافقت ۲۲ کشور عضو اوپک پلاس با پیشنهاد کاهش تولید در سه مرحله که ۱۰ میلیون برای مرحله نخست آن تعیین شد به دلیل مخالفت مکزیک با نحوه تخصیص سهمیه کاهش تولید به شکست انجامید. وزیر انرژی عربستان در این نشست در مقابل پیشنهادهایی که خواستار کنار گذاشتن مکزیک از جمع کشورهای غیرعضو اوپک بود، اصرار بر مشارکت همه کشورهای عضو و غیرعضو اوپک داشت.

قول آمریکایی

وزیران نفت و انرژی اوپک پلاس یکبار دیگر پس از گفت‌وگوی عربستان و مکزیک و پس از قول مساعد رئیس‌جمهوری آمریکا مبنی بر جبران بخشی از کاهش تولید مکزیک بار دیگر ۱۲ آوریل در مقابل دوربین‌ها نشستند تا پیشنهادهای نشست ۹ آوریل را نهایی کنند. نشستی که با لبخند وزیر انرژی مکزیک طولانی نشد. ۲۳ کشور عضو اوپک و غیراوپک بر توافق کاهش تولید در سه مرحله به ترتیب ۹ میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه برای مدت دو ماه، ۷ میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه برای ۶ ماه و ۵ میلیون و ۸۰۰ هزار بشکه برای یک سال و چهار ماه به توافق رسیدند. مهلت این توافق امضا شده تا ۳۰ آوریل ۲۰۲۲ میلادی تعیین شد.

دوشنبه سیاه

بیستمین روز ماه آوریل یعنی هشت روز پس از توافق تاریخی اوپک پلاس و در حالی که دنیا هنوز از این توافق لبخند بر لب داشت دوشنبه سیاه رقم خورد و در اتفاقی بی‌سابقه قیمت نفت خام شاخص دبلیوتی‌آی منفی شد. قیمت قراردادهای آتی این شاخص با سررسید یک ماه در ماه مه ۲۰۲۰ در بازار بورس نیویورک (نایمکس) که با قیمت حدود ۱۸ دلار برای هر بشکه باز شد با قیمت برابر منفی ۳۷ دلار و ۶۳ سنت به ازای هر بشکه بسته شد. این نخستین بار در تاریخ بازار بورس نیویورک بود که قیمت قراردادهای آتی نفت منفی می‌شد. دلیل این سقوط قیمت در معاملات آتی نفت مازاد عرضه بزرگ موجود در بازار نفت و کمبود ظرفیت انبار برای ذخیره‌سازی عنوان شد، اما به‌طور دقیق‌تر باید آن را به محدودیت‌های موجود برای معاملات آتی کالاهای خام پیش از تاریخ انقضای قرارداد (Expiration date) نسبت داد.

ثبت اعداد بی‌سابقه

سال ۲۰۲۰ سال پر از عده‌های بی‌سابقه و شگفت‌انگیز است. سطح ذخیره‌سازی تجاری نفت، تولید نفت عربستان و تقاضای نفت هم در این سال اعداد بی‌سابقه را ثبت کردند. سطح ذخیره‌سازی تجاری نفت در کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در ماه مه ۲۰۲۰ به رکورد ۳۲۲۱ میلیون بشکه، سطح ذخیره‌سازی (تجاری و استراتژیک) نفت کشورهای غیر OECD در همین زمان به ۳۶۷۱ میلیون بشکه و ذخایر نفت روی دریا نیز در ماه آوریل ۲۰۲۰ به ۲۵۲ میلیون بشکه رسید. عدد شگفتی‌ساز دیگر سال ۲۰۲۰، تولید نفت عربستان است. تولید نفت این کشور در ماه آوریل بر اساس اعلام منابع داخلی این کشور به رقم بی‌سابقه ۱۲ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه رسید. تقاضای نفت هم در سال ۲۰۲۰ روی نمودار کاهش تاریخی قرار گرفت. تقاضای نفت بر

اساس بررسی سه منبع آژانس بین‌المللی انرژی (IEA)، اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) و سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) به‌صورت میانگین روزانه بیش از ۹ میلیون بشکه کاهش یافت است.

کشف میدان‌های نفت و گاز

عربستان و امارات به‌عنوان دو کشور عضو اوپک در سال ۲۰۲۰ از کشف میدان‌های جدید نفت و گاز در کشورهایشان خبر دادند. خبرهایی که می‌تواند معادلات جهانی انرژی را دستخوش تغییراتی کند. عربستان ۳۰ اوت اعلام کرد شرکت دولتی نفت سعودی آرامکو عربستان، دو میدان جدید نفت و گاز در مناطق شمالی این کشور کشف کرده است. مقدار برداشت نفت از میدان «ابرق التلول» واقع در جنوب شرقی شهر شمالی «عرعر» روزانه ۳ هزار و ۱۸۹ بشکه نفت خام سبک عربی برآورده شده است که در کنار آن ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار فوت‌مکعب گاز طبیعی تولید می‌شود، همچنین برداشت روزانه گاز طبیعی از میدان گازی «هضبه الحجره» واقع در منطقه «الجوف» ۱۶ میلیون فوت‌مکعب گاز طبیعی برآورد شده است که به همراه آن روزانه هزار و ۹۴۴ بشکه میعانات گازی تولید می‌شود، همچنین امارات چهارم نوامبر از کشف میدان‌های جدید نفت و گاز در این کشور خبر داد و اعلام کرد کشفیات جدید شامل ۷ میلیارد بشکه نفت و ۵۸ تریلیون فوت‌مکعب گاز است.

بحران لیبی

حوادث روی داده برای لیبی را هم باید از اتفاقات مهم سال ۲۰۲۰ دانست. تولید نفت این کشور که ابتدای سال ۲۰۲۰ در پی تصرف پایانه‌های نفتی شرق و مرکز از سوی نیروهای وفادار به خلیفه حفتر، رهبر نیروهای مسلح شرق لیبی دچار اخلاص شد و با رسیدن به نزدیک صفر به کمترین رقم سال ۲۰۱۱ رسید طبق تازه‌ترین گزارش دبیرخانه سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) به یک میلیون و ۱۰۸ هزار بشکه رسیده و به تولید روزانه یک میلیون و ۲۲۰ هزار بشکه پیش از تعطیلی مراکز یادشده نزدیک شده است. مدیرعامل شرکت ملی نفت لیبی اعلام کرد که این کشور تا تثبیت تولید نفت به نظام سهمیه‌بندی برای کاهش تولید اوپک ملحق نمی‌شود.

برزخ نا اطمینانی

سال ۲۰۲۰ با تمام فراز و فرودهایش رو به پایان است و سال ۲۰۲۱ در برزخ نا اطمینانی برای تقاضا، عرضه و قیمت نفت آغاز خواهد شد، بازاری که هیچ‌گاه این درجه از نا اطمینانی را نداشته است. تقاضای

نفت در سال ۲۰۲۱ دو حالت خواهد داشت یا روند فعلی و کاهش تقاضای نفت به دلیل موج سوم شیوع ویروس جهش یافته کرونا تداوم خواهد یافت و یا با واکسیناسیون عمومی و بازگشت فعالیت های اقتصادی افزایش می یابد. اختلاف بین این دو وضع حداقل ۶ میلیون بشکه در روز است. در بخش عرضه نیز وضع بهتر نیست. تداوم افزایش تولید نفت لیبی، تقویت تولید آمریکا و احتمال بازگشت نفت ایران این بخش را نیز در وضع نا اطمینانی قرار داده است. به این دو مورد تصمیم اخیر اوپک پلاس مبنی بر افزایش تدریجی تولید نفت به صورت ماهانه و مبتنی بر ارزیابی بازار و نا اطمینانی از روند تولید نفت اوپک را هم اضافه کنید. پیش بینی قیمت نفت در سال ۲۰۲۱ کار دشواری است. به جرأت می توان گفت فعالان بازار نفت در سال ۲۰۲۱ در یک سردرگمی بزرگ قرار دارند و پیش بینی قیمت نفت در سال آینده بیشتر به یک پیشگویی نوسترآداموسی شبیه است تا پیش بینی.

رویا خالقی